

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نپاشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۰۵ جولای ۲۰۱۷

آزادسازی موصل از وجود داعش و تشدید رقابت‌های چند طرفه برای تسلط بر این شهر!

خبرها از آزادسازی شهر موصل متناقض و متفاوت است. ائتلاف بین‌المللی به رهبری امریکا، روز پنجشنبه اعلام کرد که شهر موصل طی روزهای آینده آزاد می‌شود. این در حالی است که حیدر العبادی نخست‌وزیر عراق ساعاتی قبل در صفحه شخصی خود در شبکه اجتماعی توئیتر از پایان گروه تروریستی داعش در عراق خبر داد. نیروهای عراقی در پی فتح مسجد النوری موصل صبح روز جمعه ۳۰ جون ۲۰۱۷، در جنگ علیه خلافت گروه «دولت اسلامی» اعلام پیروزی کردند.

جنرال یحیی رسول، سخنگوی ارتش عراق روز پنجشنبه ۲۹ جون ۲۰۱۷ - ۸ تیر [سرطان] ۱۳۹۶، در تلویزیون ملی عراق گفت «دولت افسانه‌ای داعش سقوط کرد».

به‌گزارش اسکای نیوزی عربی، وزارت دفاع عراق اعلام کرد که در تمامی مناطق شهر موصل نیروهای داعش پاکسازی شدند. وزارت دفاع عراق نیز اعلام کرد: هیچ منطقه‌ای در موصل برای داعش باقی نمانده است.

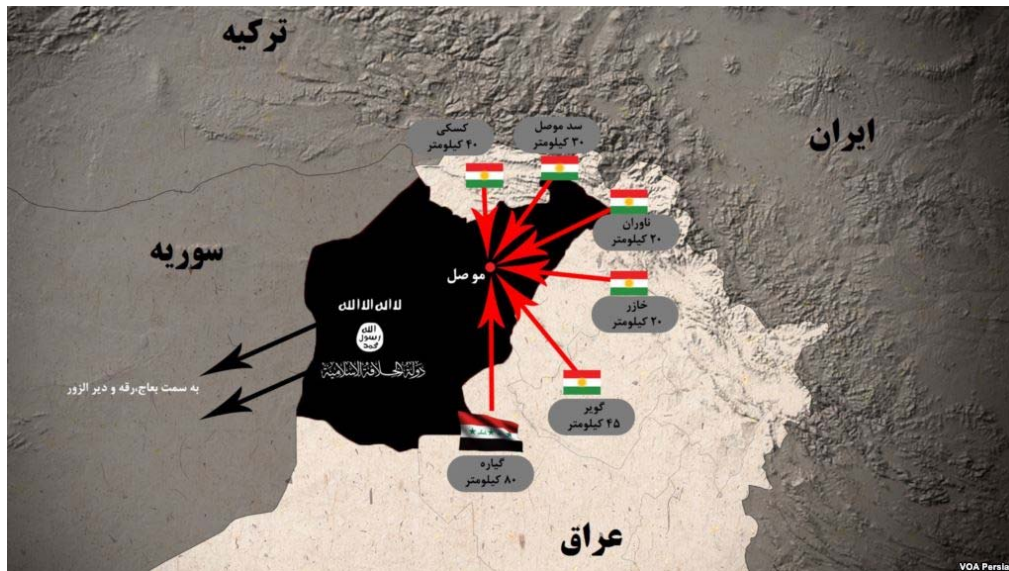
حیدر العبادی نخست‌وزیر و فرمانده کل نیروهای مسلح عراق نیمه شب پنجشنبه در نشست خود با فرماندهان نظامی و امنیتی عملیات «نینوا ما می‌انیم» در مقر فرماندهی عملیات مشترک، از آن‌ها خواست تا کار نبرد علیه داعش در موصل را یک‌سره کنند.

سرلشکر رائد شاکر جودت فرمانده پولیس فدرال عراق پیش از این گفته بود که نیروهای پولیس فدرال عناصر داعش را در مربع باقی مانده در محور جنوبی ناحیه قدیمی شهر موصل محاصره کرده‌اند.

این در حالی است که شبکه خبری روسیالیوم نیز گزارش داد که همچنان ۵ منطقه در داخل موصل قدیم تحت اشغال داعش است که این مناطق عبارتند از: محله الفاروق الثانية، بخش‌های از منطقه المیدان، راس الکور، باب جدید و باب الطوب.

در گرماگرم جنگ موصل، داعش حدود ۹۰ نفر را در شهرستان الحویجه واقع در کرکوک ربود. به گزارش روسیه «اسپوتنیک»، یک منبع محلی در عراق گزارش داد که داعش همزمان با شکست‌های سنگین از ارتش عراق در

موصل، اقدام به ربودن ۹۰۰ نفر از اهالی شهرستان الحویجه در جنوب غربی شهر کرکوک کرد. این گروه تروریستی از سال ۲۰۱۴ شهرستان الحویجه را به اشغال درآورده‌اند.

نقشه‌ای از موقعیت داعش در شمال عراق

در خبرها و گزارشات مختلف در آزادسازی شهر موصل از تسلط داعش، این دومین شهر بزرگ عراق پس از بغداد و بصره، آمده است که هنوز بخشی از این شهر در دست داعش است و درگیری‌ها در بخش قدیمی موصل، کوچه به کوچه و خانه به خانه ادامه دارد. در این میان، تله‌های انفجاری، بمب‌گذاری، عملیات انتحاری، تک تیراندازها و همچنین قحطی و گرسنگی و بیماری، جان مردمی را که هنوز در گوشه و کنار این شهر ویران‌شده و جنگ‌زده باقی مانده‌اند تهدید می‌کند. حتی آن‌هایی که موفق به فرار از شهر شده‌اند در اردوگاه‌ها، زیر کنترل و بازجویی نیروهای امنیتی دولت عراق، پیشمرگه‌های اقلیم کردستان، شبه‌نظامیان شیعه به رهبری سپاه پاسداران حکومت اسلامی ایران، ترکمن‌های طرفدار ترکیه و حملات داعش قرار دارند.

به‌گزارش سازمان ملل، در جریان بازپس‌گیری بخش قدیمی موصل تا کنون صدها نفر از شهروندان این شهر کشته شده‌اند. فرار روزانه صدها تن از ساکنان موصل برای نجات از کشتار و تهدیدهای داعش همچنان ادامه دارد. بسیاری از ساکنان موصل از طریق مسیرهایی که توسط نیروهای عراقی باز شد شهر را ترک کردند، اما هنوز نزدیک به یکصد هزار نفر در این شهر در محاصره هستند.

در چند هفته گذشته، صدها نفر در این شهر کشته شدند و آن‌هایی هم که فرار کردند خاطرات تلخی را با خود به همراه می‌برند. یکی از ساکنان موصل پس از فرار گفت که داعش از مردم شهر انتقام گرفت. او گفت: «من ۶۲ سال زندگی کردم، اما هیچ وقت چیزی شبیه این را تجربه نکرده بودم.»

جنگ‌جویان داعش که گزینه‌ای جز نبرد تا مرگ پیش روی خود ندارند، با تمام توان و با استفاده از تکتیراندازها، خمپاره، خودروهای بمب‌گذاری‌شده و نیروهای انتحاری از آخرین مواضع خود دفاع می‌کنند. آن‌ها بیش از صدهزار شهروند عراقی موجود در شهر را به‌عنوان سپر انسانی به کار می‌گیرند.

گروه حکومت اسلامی(داعش) در سال ۲۰۱۴، توانست در چند ساعت و به سرعت بخش‌های وسیعی از غرب عراق از جمله شهر بزرگ موصل را به تصرف خود در آورد. ابوبکر البغدادی، رهبر این گروه در همان سال در مسجد «النوری» در موصل اعلام خلافت کرد.

دولت عراق طی سه سال اخیر دست به اقداماتی برای مقابله با داعش زده و شماری از شهرهای تحت تصرف گروه حکومت اسلامی را باز پس گرفته است. در همین زمینه، نیروهای عراقی از پائیز سال گذشته عملیات خود را برای بازپس‌گیری موصل آغاز کرده‌اند.

هم‌اینک نبرد برای کنترل آخرین بخش از غرب و شمال موصل بین نیروهای دولتی با حمایت هوایی نیروهای ائتلاف به‌رهبری آمریکا با نیروهای گروه دولت اسلامی(داعش) در جریان است.

رویترز می‌گوید، در حدود ۷۰۰ هزار نفر توانسته‌اند از موصل بگریزند و هم‌اکنون در کمپ‌ها و اردوگاه‌ها زندگی می‌کنند.

در چنین شرایطی، صندوق کودکان سازمان ملل متحد، یونیسف، روز دوشنبه ۱۵ خرداد ۱۳۹۶ - ۵ جون ۲۰۱۷، در بیانیه‌ای اعلام کرده که حدود ۱۰۰ هزار کودک در وضعیتی بسیار خطرناک در مناطق جنگی در شمال شهر موصل در عراق گرفتار شده‌اند.

به‌گزارش رویترز، در بیانیه یونیسف تصریح شده است: گروه حکومت اسلامی(داعش) در جنگ از کودکان به‌عنوان سپر انسانی استفاده می‌کند. در همین حال شمار دیگری از کودکان در میانه جنگ بین نیروهای دولتی با جنگ جویان اسلامی گرفتار شده‌اند.

این بیانیه تصریح کرده است: شماری از این کودکان مجبور شده‌اند در جنگ و درگیری شرکت کنند. یونیسف، هم‌چنین تأکید کرده است: برخی از گزارش‌ها حاکی است که با تشدید درگیری‌ها در موصل شماری از کودکان در حال فرار از این منطقه کشته شده‌اند.

رویترز می‌گوید، خبرنگار و فیلم‌برداران این خبرگزاری روز شنبه ۱۳ جون اجساد شماری از غیرنظامیان از جمله کودکان را در مناطق درگیری دیده‌اند که به‌منظر می‌رسید کوشیده بودند که از منطقه تحت محاصره بگریزند.

یونیسف، همچنین خواستار توقف کلیه بمباران‌های مدارس، بیمارستان‌ها، مناطق مسکونی و تأسیسات آبرسانی در موصل شده است. برای بازپس‌گیری بخش قدیمی شهر موصل از گروه تروریستی "داعش" ادامه

بر اساس منابع محلی در موصل، دولت اسلامی (داعش) با بیش از هشت هزار نیروی نظامی، خود را برای جنگی سخت آماده کرده است. بخش بزرگی از نیروهای داعش را اعراب سنی عراق و دیگر کشور های اسلامی تشکیل می‌دهند. بزرگترین نیروی غیرعرب داعش در موصل، چچنی‌ها و ترکمن‌های تل عفر عراق هستند. بر اساس اطلاعاتی که در اختیار برخی رسانه‌ها قرار داده شده است، حدود صد و پانزده کرد عراقی، هجده کرد ایرانی، پنج بریتانیایی و صد و پانزده دانمارکی در میان نیروهای داعش در موصل دیده می‌شوند.

داعش، پس از تصرف یک روزه موصل، آن را به‌عنوان پایتخت سمبلیک خود در عراق برگزید و پایگاه‌های مهم نظامی، رسانه‌ای و تبلیغاتی خود را در این شهر مستقر کرد. اگرچه نزدیک به دو سال است که اخبار پیشروی و یا شکست نیروهای داعش در مناطق مختلف عراق و سوریه شنیده می‌شود اما عملیات بازپس‌گیری شهر موصل از دست داعش، داستان دیگری است. داستانی که چندین بار به‌دلایل مختلف به‌ویژه دخالت‌های حکومت اسلامی ایران، ترکیه، امریکا، نیروهای شیعه عراق، پیشمرگه‌های اقلیم کردستان و...، عقب‌افتاده است. و اکنون نیز احتمالاً پس از آزادی موصل این رقابت‌ها و کشمکش‌های چند طرفه ادامه خواهد یافت.

بیش از یک سال است که دولت عراق، کردها و دیگر جریانات سیاسی به کمک نیروهای ائتلاف غربی ضد داعش، در حال برنامه‌ریزی و نحوه چگونگی بازپس‌گیری موصل هستند. از سال گذشته تا کنون بیش از پنج هزار نیروی متخصص نظامی امریکائی و هزار و صد سرباز و مشاور بریتانیایی وارد عراق و اقلیم کردستان شده‌اند. غربی‌های حاضر در عراق، با آموزش نظامی به پیشمرگه‌ها و نیروهای مسلح عراق و تجهیز نظامی، آن‌ها را تا حدی برای رویارویی با داعش در جنگ موصل آماده کرده‌اند.

علاوه بر نیروهای ائتلاف غربی ضد داعش به رهبری امریکا، چند ماه قبل، ترکیه نیز گردان ویژه‌ای از نیروهای خود را در منطقه باشیک کردستان عراق در نزدیکی شهر موصل مستقر کرد. ورود ارتش ترکیه به خاک کردستان عراق با اعتراض شدید مقامات عراقی مواجه شد و آن را خلاف قوانین بین‌المللی خواندند.

با این وجود، ترکیه می‌گوید در بازپس‌گیری شهر موصل مشارکت خواهد کرد و دلایلش را نگرانی از وضعیت ترکمن‌های سنی منطقه و کنترل نیروهای شیعه تندرو در موصل پس از داعش عنوان کرده است.

حکومت اسلامی ایران نیز علاوه بر همفکری و همکاری نزدیک با حکومت شیعه عراق، سپاه قدس این حکومت به فرماندهی پاسدار قاسم سلیمانی، هزاران شیعه عراقی را مانند سپاه پاسداران سازمان‌دهی کرده است.

ترکیب نیروهای داخلی علیه داعش در عراق متشکل از سه گردان پیشمرگ، پانزده هزار نیروی موسوم به بسیج مردمی شیعه، ده هزار نیروی بسیج سنی و نیروی زمینی و هوایی عراق است تا در لحظه موسوم به «صفر» از شش محور اصلی، یورش خود به شهر موصل را آغاز کرده‌اند.

موصل مرکز استان نینوای عراق با بیش از یک میلیون نفر جمعیت در فاصله چهارصد کیلومتری شمال غربی بغداد قرار دارد. با وجود اجرائی شدن سیاست عربی کردن برخی شهرهای عراق در زمان حکومت بعث عراق، هنوز بخش قابل‌توجهی از کردها، ترکمن‌ها، آشوری‌ها و ارمنی‌ها در موصل زندگی می‌کنند. پس از حمله داعش به استان نینوا نزدیک به نیم میلیون از استان نینوا به کردستان عراق مهاجرت کردند.

حیدر العبادی نخست وزیر عراق بامداد روز دوشنبه ۱۷ اکتوبر ۲۰۱۶، رسماً آغاز عملیات آزادسازی موصل از اشغال گروه دولت اسلامی «داعش» را اعلام کرده بود. العبادی که با تعدادی از فرماندهان عالی‌رتبه ارتش عراق، از تلویزیون رسمی این کشور فرمان آغاز عملیات آزادسازی موصل را اعلام کرد، خطاب به اهالی موصل گفت: «ساعت انتظار پایان یافت و عملیات آزادسازی موصل آغاز شد، من به شما وعده می‌دهم که شما را از جنایت و ترور داعش رها خواهیم کرد.»

العبادی در پیام خود تأکید کرد که تنها نیروهای ارتش و پولیس ملی عراق وارد این شهر خواهند شد. او، اهالی موصل را به همکاری با نیروهای امنیتی و همزیستی مسالمت‌آمیز با تمام مولفه‌ها و طوایف پس از آزادی این شهر فراخواند. حیدر العبادی در این پیام تلویزیونی که لباس نظامی بر تن داشته و شماری از فرماندهان نظامی در داخل مقر عملیات مشترک همراه او بودند، خطاب به اهالی موصل گفت: «مردم عزیز عراق و اهالی نینوا ساعت آزادی فرا رسید و لحظه پیروزی بزرگ با عزم و اراده عراقی‌ها نزدیک شده است و من امروز آغاز عملیات آزادسازی استان نینوا را اعلام می‌کنم...»

پیش‌تر سران قبایل و عشایر عرب استان نینوای عراق از جامعه بین‌المللی خواسته بودند شبه نظامیان «حشد الشعبی» را از موصل و اطراف آن بیرون کنند و جلوی تسلط ایران بر این منطقه را بگیرند. شبه‌نظامیان شیعه عراقی که از سوی حکومت اسلامی ایران حمایت می‌شوند، «حشد الشعبی» گفته می‌شود. این گروه پس از تصرف مناطق وسیعی از عراق توسط گروه داعش تشکیل شد.

به گزارش العربیه، در بیانیه پایان کنفرانس روز چهارشنبه ۲۴ مه ۲۰۱۷، عشایر عرب نینوا که در منطقه اسکی در شمال غرب شهر موصل برگزار شد، آمده است که خانه‌های مردم در غرب موصل توسط شبه‌نظامیان «حشد الشعبی» ابتدا غارت و سپس با بولدورز تخریب می‌شود.

در این بیانیه آمده است: «روستاهای این منطقه ابتدا به وسیله داعش و سپس با تجهیز حشد الشعبی چنان تخریب شده‌اند» که به گفته سران عشایر، این روستاها دیگر قابل سکونت نیستند. آن‌ها همچنین گفتند که برخی مردم بی‌گناه منطقه یا ربوده و یا شکنجه شده‌اند.

تا کنون بارها شبه‌نظامیان حشد الشعبی به ربودن، شکنجه و اعدام غیرنظامیان در مناطقی که پیش‌تر در تصرف داعش بود، متهم شده‌اند. در ماجرای عملیات بیرون راندن داعش از شهر فلوجه در غرب عراق هم تصاویری از بدرفتاری شبه‌نظامیان حشدالشعبی با مردم منطقه، منتشر شده بود.

خبرگزاری تسنیم، رسانه نزدیک به سپاه پاسداران حکومت اسلامی ایران، در تاریخ ۶ خرداد ۱۳۹۶ - ۲۷ مه ۲۰۱۷، گزارش داده که شعبان نصیری، یکی از اعضای سپاه پاسداران در غرب موصل و در استان نینوا کشته شده است. او ظاهراً در جریان ادامه عملیات بیرون راندن داعش شرکت داشته است.

براساس گزارش این خبرگزاری، شعبان نصیری از «فرماندهان قدیم لشکر ۱۰ سیدالشهدای استان البرز» و «سرتیپ دو» سپاه بوده و اخیراً هم یک بار زخمی شده بود. شعبان نصیری، همچنین در جنگ سوریه هم شرکت داشته است. ظاهراً شعبان نصیری از اعضای بازنشسته سپاه پاسداران بوده است.

حکومت اسلامی ایران، علاوه بر این که به دولت عراق تسلط دارد در عین حال ایران در جنگ با داعش در عراق، گروه‌های شیعه را هم خارج از ارتش و دیگر نیروهای عراقی سازمان‌دهی و مسلح کرده است. این گروه‌ها که زیر پرچم نیروهای «حشد شعبی» یا «بسیج مردمی» گرد آمده‌اند، همراه با ارتش عراق علیه داعش می‌جنگند. حکومت اسلامی ایران می‌گوید نیروهای سپاه پاسداران یا نیروهائی که توسط سپاه سازمان‌دهی شده‌اند، به‌عنوان نیروی کمکی یا مستشار نظامی کنار اعضای این گروه حضور دارند.

محمدعلی جعفری، فرمانده سپاه پاسداران حکومت اسلامی ایران، پارسال ادعا کرده بود که «در عراق، مجاهدان عراقی و حشد شعبی آن‌قدر توانمند هستند که به نیروهای ایرانی نیاز ندارند.» با این حال او گفت که نیروهای ایرانی در «حد محدود و به عنوان مستشار» با ارتش عراق همکاری می‌کنند اما «به هیچ‌وجه نیروی ایرانی در موصل حضور ندارد.»

چند روز بعد از سخنان جعفری، پارلمان عراق، قانون بحث برانگیزی را تصویب کرد که بر اساس آن، نیروهای شبه‌نظامی حشد شعبی را در این کشور به‌عنوان بخشی از نیروهای مسلح عراق به رسمیت شناخت. بعضی از نمایندگان سنی مخالف این قانون بودند.

در جریان جنگ با داعش در عراق، ایران بارها بر نقش کلیدی خود در راندن داعش تأکید کرده بود. رسانه‌های نزدیک به سپاه پاسداران هم، سیاستی تبلیغاتی پیش گرفته بودند، از جمله انتشار عکس‌ها و خبرهای حضور قاسم سلیمانی،

فرمانده شاخه برون مرزی سپاه پاسداران، کنار نیروهای حشد الشعبی، یا فیلم‌هایی از او در حال سخنرانی برای گروهی از این نیروها.

اما سعید شمس، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه اربیل در شمال عراق به بی‌بی‌سی فارسی گفته است: «به‌نظر می‌رسد که نیروهای ایرانی در ماه‌های اخیر تلاش می‌کنند، حضورشان را کم‌رنگ‌تر نشان بدهند، و دیگر از انتشار عکس‌های قاسم سلیمانی کنار نیروهای حشد الشعبی خبری نیست.»

شمس می‌گوید: «اختلاف‌ها و تنش‌های میان گروه‌های شیعه داخل عراق می‌تواند یکی از دلایل تغییر سیاست‌های تبلیغاتی ایران باشد.»

بعضی از رسانه‌ها و گروه‌های سنی در عراق، ایران را به اعزام نیرو به عراق و دخالت در جنگ با داعش متهم می‌کنند. این گروه‌ها نیروهای حشد الشعبی را خطری برای آینده عراق می‌دانند.

گروه حشد الشعبی یا بسیج مردمی عراق، این گروه ائتلافی از شبه‌نظامیان شیعه مورد حمایت حکومت اسلامی ایران است که در چند سال اخیر در برخی عملیات ارتش عراق علیه داعش، از جمله تکریت در اسفند ۹۳ و فلوجه در خرداد ماه گذشته، حضور داشته است.

حضور حشد الشعبی در عملیات مختلف ارتش عراق باعث افزایش برخی نگرانی‌ها شده است. با این حال نخست وزیر عراق از حضور آن‌ها استقبال کرده و ائتلاف بین‌المللی به رهبری آمریکا هم مخالفت عملی نکرده است.

جدیدترین عملیاتی که نیروهای شیعه مورد حمایت سپاه پاسداران ایران در آن حضور دارند، عملیات بازپس‌گیری شهر موصل، دومین شهر بزرگ عراق، از گروه داعش است که از ۲۶ مهر ماه ۱۳۹۵ با حمایت ائتلاف بین‌المللی آغاز شد. بنا به گزارش خبرگزاری رویترز، حشد الشعبی متشکل از سه گروه بزرگ و چند گروه کوچک‌تر شبه نظامی شیعه عراقی است، که مجموع اعضای آن حدود ۲۰ هزار نفر برآورد شده است. بیش‌تر اعضای آن را شیعیان عرب تشکیل می‌دهند، اما گروه‌های ایزدی و آسوری نیز در میان آن‌ها هستند. بزرگ‌ترین گروه شیعه عرب این ائتلاف نیز «سازمان بدر» نام دارد. این بسیج مردمی در سال ۲۰۱۴ میلادی و در پی تحرکات گروه افراطی سنی موسوم به «دولت اسلامی» یا داعش در عراق شکل گرفت و فرماندهان آن مستقیماً به حیدر العبادی نخست وزیر عراق گزارش می‌دهند. بیش‌تر اعضای این ائتلاف توسط مستشاران ایرانی آموزش نظامی دیده‌اند.

اعضای حشد الشعبی ارتباطات نزدیکی با نیروی قدس سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و فرمانده آن، قاسم سلیمانی، دارند. نیروی قدس بازوی برون مرزی سپاه است. در ماه‌های اخیر نیز مانند گذشته، تصاویر قاسم سلیمانی در اطراف موصل در سطح رسانه‌های اجتماعی پخش شد، که نشان از نظارت مستقیم او بر این عملیات دارد.

شبه نظامیان شیعه از شنبه گذشته عملیات خود را در چارچوب عملیات گسترده ارتش عراق برای آزادسازی موصل از جبهه غربی شهر برای تصرف روستای تل عفر - با هدف قطع مسیر تدارکاتی داعش و مسدود کردن راه فرار آنها به سمت سوریه - آغاز کردند.

گروه های مدافع حقوق بشر نگران هستند که حضور شبه نظامیان شیعه در عملیات مختلف در مناطق عمدتاً سنی نشین شمال و غرب عراق و برخوردهای خشونت آمیز احتمالی میان شیعیان و سنی ها، می تواند منجر به بالا گرفتن تنش های فرقه ای در آن کشور شود. عفو بین الملل، پیش تر حشد الشعبی را به برخورد خشن با سنی ها و «نقض جدی حقوق بشر» متهم کرده است. با این حال این ائتلاف شیعه و همچنین دولت عراق می گویند این برخوردها به صورت پراکنده و موردی رخ داده است.

هادی الامیری از فرماندهان سازمان بدر، گفته است که شبه نظامیان شیعه هیچ گونه حمایت مستقیمی از سوی ایالات متحده در عملیات آزادسازی موصل دریافت نکرده اند. او اخیراً گفته است حشد الشعبی پس از شکست داعش در عراق آماده است برای کمک به نیروهای دولت بشار اسد در جنگ علیه داعش، به سوریه برود.

شبه نظامیان شیعه مورد حمایت حکومت اسلامی ایران در عراق می گویند پس از شکست پیکارجویان داعش در عراق، برای همراهی نیروهای دولت بشار اسد رئیس جمهوری سوریه در جنگ علیه این گروه افراطی سنی، به آن سوی مرز خواهند رفت.

به گزارش خبرگزاری رویترز، اخیراً احمد الاسدی سخن گوی حشد الشعبی، در نشست خبری در بغداد گفت، «پس از پاکسازی سرزمینمان از وجود تروریست ها، آمادگی کامل خواهیم داشت به هر جایی که در آن تهدیدی علیه امنیت ملی عراق وجود داشته باشد برویم.»

یک مقام ارشد نظامی امریکا اواخر مرداد ماه اعلام کرد حدود صد هزار نیروی مسلح شیعه تحت عنوان حشد الشعبی یا همان بسیج مردمی در جنگ علیه داعش در عراق فعال هستند، که برآورد می شود حدود ۸۰ هزار نفر از آن ها مورد حمایت مستقیم حکومت اسلامی ایران باشند.

یک فرمانده ارشد سپاه پاسداران ایران، حضور سردار قاسم سلیمانی، فرمانده نیروی قدس سپاه پاسداران در عراق برای کمک به مقابله با داعش را تأیید کرد و گفت: «اگر ایران نبود داعش کردستان عراق را می گرفت.» سردار امیر علی حاجی زاده، فرمانده هوافضای سپاه پاسداران ایران، در برنامه گفت و گوی ویژه تلویزیون دولتی ایران، ادعا کرد: «سردار سلیمانی با ۷۰ نفر جلوی داعش را گرفت و نگذاشت وارد اربیل شوند. او به نیروهای عراق و بسیج آن ها کمک کرد.»

از آغاز تصرف شهرهای عراق توسط گروه دولت اسلامی (داعش)، اخبار تأیید نشده ای درباره حضور قاسم سلیمانی در عراق برای کمک به دولت این کشور در نبرد علیه شبه نظامیان منتشر شد اما این اخبار هیچ گاه از سوی مراجع رسمی تأیید نشد. سپاه قدس، واحد برون مرزی سپاه پاسداران ایران است که در لبنان، سوریه، افغانستان و عراق نفوذ دارد.

ایران پیش تر اعلام کرده بود که حضور نظامی در عراق ندارد و تنها برای سازمان دهی نظامی به عراقی ها مشورت می دهد اما مقامات کرد در اظهار نظرهایی غیررسمی تأیید کرده بودند که نیروهای نظامی ایران از جمله سردار سلیمانی، در کردستان عراق حضور دارند. چند پیش نیز عکس هایی از قاسم سلیمانی در وبسایت های نزدیک به سپاه پاسداران منتشر و اعلام شد که این تصاویر در عراق گرفت شده است.

سردار امیر علی حاجی زاده در سخنان خود گفت که ایران نیروهای مردمی عراق را سازمان دهی کرد. او با انتقاد از عملکرد نیروهای خارجی در مقابله با داعش، موضع ایران در حمایت از نیروهای نظامی عراق را مناسب تر دانست.

همزمان تعداد زیادی مستشار نظامی امریکائی و انگلیسی و... نیز در عراق حضور دارند که همگی در اتاق عملیات واحدی وابسته به دولت عراق عمل می‌کنند.

ترکیه نیز از همان آغاز عملیات آزادسازی موصل، اعلام کرده که نخستین بار در عملیات موصل دخالت کرده و برای حمایت از نیروهای پیشمرگ، مواضع داعش را در منطقه بعشیه هدف حملات توپخانه‌ای قرار داده است. به گزارش پایگاه خبری شبکه العالم، بن علی یلدریم، نخست وزیر ترکیه، در گفتگویی رسانه‌ای اعلام کرد که نیروهای نظامی این کشور که در پایگاه بعشیه عراق مستقر هستند، در نبرد آزادسازی موصل مشارکت کرده‌اند. او افزود: «نیروهای پیشمرگ برای پاکسازی منطقه بعشیه از داعش بسیج شده بودند. آنان از ما خواستند که حمایت‌شان کنیم. ما نیز با تانک و توپخانه حمایت‌شان کردیم.»

دخالت ترکیه در عملیات موصل، در حالی صورت گرفته است که مقامات عراقی مشارکت ترکیه در این عملیات را با قاطعیت رد کرده و خواستار خروج هر چه سریع‌تر نیروهای این کشور از شمال عراق شده‌اند. با وجود این، ترکیه از خروج نیروهایش خودداری کرده و مدعی است با درخواست مقامات اقلیم کردستان عراق به شمال این کشور وارد شده است.

نخست وزیر عراق با درخواست ترکیه برای مشارکت در عملیات بازپس گیری شهر موصل از سیطره گروه تروریستی داعش مخالفت کرد. نخست وزیر عراق با درخواست ترکیه برای مشارکت در عملیات بازپس گیری شهر موصل از سیطره گروه تروریستی داعش مخالفت کرد.

به گزارش شبکه سومریه، «حیدر العبادی» نخست وزیر عراق روز شنبه پس از دیدار با «اشتون کارتر» وزیر دفاع امریکا در بغداد با درخواست ترکیه برای مشارکت در عملیات آزادسازی موصل اعلام مخالفت کرد. حیدر العبادی در گفتگو با خبرنگاران همراه کارتر گفت: می‌دانم که ترک‌ها خواستار مشارکت در عملیات آزادسازی نینوا هستند اما ما به آن‌ها می‌گوئیم ممنون. عراقی‌ها خودشان این کار را انجام می‌دهند و دیگر مناطق را آزاد خواهند کرد. در حال حاضر کردها، عرب‌های سنی و شیعه، ترکمان، مسیحی‌ها و ایزدی‌های عراق در کنار هم برای آزادی موصل می‌جنگند و ما مشکلی نداریم. اگر نیازی داشته باشیم از ترکیه یا دیگر کشورهای همسایه کمک خواهیم خواست. حیدر العبادی، همچنین تصریح کرد که عراق خواهان روابط حسنه و عدم برخورد با ترکیه به عنوان یک کشور همسایه است اما نبرد موصل متعلق به عراقی‌هاست.

خبرگزاری مهر نوشت: گفتنی است که بغداد بارها از آنکارا خواسته است نیروهای خود در پایگاه بعشیه در شمال شرقی موصل را از عراق خارج کند اما ترکیه تا کنون به این درخواست بغداد پاسخ مثبتی نداده است. «رجب طیب اردوغان» رئیس جمهور ترکیه با دور ماندن ترکیه از عملیات نظامی برای آزادسازی موصل مخالف است و خواهان مشارکت ارتش ترکیه در این عملیات است. «حیدر العبادی» پیش از این نسبت به وقوع جنگ منطقه ای در صورتی که ترکیه بر باقی ماندن نیروهایش در خاک عراق و درخواست برای مشارکت در عملیات بازپس‌گیری موصل اصرار داشته باشد هشدار داده بود.

نگرانی اصلی دولت عراق در حال حاضر حضور مهمان نا خوانده یعنی ارتش ترکیه است که مشخص نیست با چه اهدافی وارد عراق شده است. دلیل اصلی خودداری حکومت مرکزی عراق از همکاری با ترکیه طمع تاریخی این کشور نسبت به حلب و موصل است و دولت عراق بیم دارد ورود ارتش ترکیه به خاک عراق منجر به تحقق آرزوهای نئو عثمانی حکومت ترکیه برای اشغال موصل و حلب گردد.

نیروهای نظامی دولت ترکیه، علاوه بر ورود ناخوانده به خاک عراق با رفتار و صحبت‌های خود در حال ایجاد تفرقه و حساسیت ملی و مذهبی درون عراق هستند.

منابع نظامی عراقی باور دارند ارتش ترکیه تلاش دارد زمینه فرار نیروهای داعش را فراهم کند و با به چالش کشیدن عراقی‌ها اینان را وادار به درگیری کند تا بهانه‌ای برای درگیری مستقیم نیروهای ترکیه با عراقی‌ها به وجود آید، به استناد این منابع با توجه به تحریک‌های فزاینده احتمال زیادی وجود دارد که کنترل امور از دست حکومت مرکزی در برود و عراقی‌ها و ترک‌ها با هم درگیر شوند.

آذرماه سال ۹۴ بود که خبر ورود نیروهای نظامی ترکیه به منطقه بعشقیه در نزدیکی موصل واقع در شمال عراق به تیتز یک رسانه‌های منطقه تبدیل شد.

ورود حدود ۱۵۰ نیرو به استعداد ۲۵ تانک و نفربر و تعدادی ماشین مین روب باعث واکنش گسترده مقامات عراقی شد.

حیدر العبادی نخست وزیر عراق در همین خصوص از آن‌ها خواست فوراً خاک این کشور را ترک کنند و یادآور شد: این نیروها بدون اجازه دولت عراق وارد این کشور شده‌اند که این مسأله نقض حاکمیت کشورش است.

وزارت خارجه عراق نیز در بیانیه‌ای این اقدام ترکیه را نوعی «نقض» خوانده و هرگونه عملیات نظامی بدون هماهنگی با دولت فدرال بغداد را محکوم کرده بود.

در همین باره یک مقام امنیتی ترکیه اعلام کرده بود که دست کم صدها نیروی ترکیه‌ای برای ارائه خدمات آموزشی به نزدیکی موصل رفته‌اند و کشورهای عضو ائتلاف که علیه داعش عملیات انجام می‌دهند از این مسأله آگاهند.

خبرگزاری رویترز نیز به نقل از دو مقام امریکائی اعلام کرد: امریکا از اعزام نیروهای ترکیه به شمال عراق مطلع بوده، اما آن‌ها تصریح کردند که این اقدام ترکیه جزء فعالیت‌های ائتلاف تحت امر امریکا نیست.

اما در همین باره صفین دزه‌ئی، سخنگوی دولت اقلیم کردستان در بیانیه‌ای اعلام کرد: نیروهای ارتش ترکیه در چارچوب ائتلاف بین‌المللی ضد داعش وارد عراق شده‌اند و برای تعلیم و تجهیز نیروهای عراقی در استان نینوا پایگاه نظامی احداث می‌کنند.

به گفته دزه‌ئی، ارتش ترکیه یک پایگاه نظامی را در استان نینوا برای آموزش و تجهیز نیروهای عراقی احداث کرده و طی روزهای اخیر نیز با هدف گسترش فعالیت‌ها در این پایگاه، شماری از مستشاران نظامی به آن اعزام و همچنین تجهیزات نظامی بیشتری به آن منتقل شده است.

او افزود: ارتش ترکیه اواخر سال گذشته میلادی دو پایگاه نظامی را در مناطق سوران و قلاچولان برای آموزش نیروهای پیشمرگ احداث کرده است.

اما حضور ارتش ترکیه در کردستان عراق مسأله‌ای نیست که تازگی داشته باشد. توافق امنیتی میان ترکیه و عراق در سال ۱۹۸۱ در دوران حکومت بعث صدام این اجازه را به ترکیه داد که نیروهای نظامی خود را برای تعقیب اعضای مسلح احزاب مخالف به عمق ۲۰ کیلومتری خاک عراق اعزام کند. از سال ۲۰۰۶ نیز ارتش ترکیه اقدام به ایجاد پایگاه‌های نظامی در خاک کردستان در شمال عراق کرد و این پایگاه‌ها اکثراً در استان دهوک ایجاد شده‌اند و شمار آن‌ها در حال حاضر به ۱۰ پایگاه می‌رسد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از پایگاه نظامی بامرنی با ۶۰۰ نیروی نظامی، پایگاه نظامی کانی ماسی با ۴۰۰ کماندوی ارتش ترکیه که مسؤولیت جلوگیری از ورود نظامیان پ.ک.ک به خاک ترکیه را بر عهده‌دارند و همچنین در زاخو، دهوک، اربیل و باقونه و آمدی نیز در پایگاه‌های مختلف ۱۳۰ نیروی نظامی ترکیه حضور دارند و در منطقه سمیل نیز یک مرکز اطلاعاتی ترکیه مستقر است.

بیشتر این نیروها در سال ۱۹۹۷ و به درخواست حزب دمکرات کردستان که درگیر جنگ داخلی با حزب اتحادیه میهنی بود در کردستان عراق مستقر شده‌اند. حزب دمکرات در دهه ۹۰ در درگیری با پ.ک.ک نیز همپیمان ترکیه بوده است.

در سال ۲۰۰۳ پارلمان کردستان عراق و در سال ۲۰۰۵ نیز مجلس نمایندگان عراق به صورت رسمی خواستار خروج ارتش ترکیه از خاک کردستان عراق شدند، اما ترکیه هیچ اقدامی در این راستا انجام نداد و به گفته صفین دزه‌ای، سخنگوی دولت اقلیم کردستان، اواخر سال ۲۰۱۴ میلادی ارتش ترکیه دو پایگاه نظامی جدید در مناطق سوران و قلاچولان برای آموزش نیروهای پیشمرگ احداث کرده است.

تحولات سال‌های اخیر منطقه باعث شده تا ترکیه سیاست خارجی خود را در شمال عراق و سوریه با استفاده از ابزار نظامی هم که شده دنبال کند زیرا در هر دو منطقه ضمن احساس تهدیدات امنیتی، منافع بلند مدت خود را نیز در خطر می‌بیند.

به نظر می‌رسد که ترکیه به این نتیجه رسیده که رقیب منطقه‌ای این کشور یعنی ایران در سوریه و عراق دست بالاتر را دارد. بر همین اساس است که شاهدیم سیاستمداران آنکارا در مقابل اعتراض بغداد به ورود بدون اجازه ترکیه به موصل به بهانه آموزش نیروهای نظامی عراقی و نیز مشارکت در جنگ موصل، سخت‌ترین واکنش‌ها را نشان می‌دهند تا آنجا که نخست وزیر ترکیه اعلام می‌کند، چرا از همه کشورها باید در عراق حضور داشته باشند ولی ما که همسایه هستیم و تحولات عراق مستقیماً بر ما تأثیر می‌گذارد حق حضور نداشته باشیم؟!!

در این میان، وبسایت شبکه روسیا الیوم در تحلیلی نوشت: «کارشناسان مسائل راهبردی بر آن هستند که عملیات آزادسازی موصل باعث خواهد شد تا مصالح بازیگران منطقه ای مانند ایران، عراق و ترکیه مقابل هم قرار گیرند. ضمن این‌که ترکیه تلاش می‌کند تا یک گذرگاه نظامی به سمت عراق برای خود ایجاد کند.»

روسیا الیوم در ادامه گزارش داد: «ورود نظامیان ارتش ترکیه به خاک عراق به بهانه مقابله با کردها و تمدید دخالت نظامی ترکیه در عراق توسط پارلمان این کشور، به افزایش تنش میان بغداد و آنکارا انجامید.»

این شبکه خبری در ادامه افزود: «اردوغان هم اخیراً از مشارکت نیروهای ارتش در ترکیه در عملیات آزادسازی موصل دفاع و از هر کس که مقابل آن‌ها بایستد شدیداً انتقاد کرد. این مسأله باعث شد تا زیاده خواهی ترکیه وارد مرحله جدیدی شوند.»

روسیا الیوم مدعی شد: «اینک ترکیه ایران را به مبارزه طلبیده است؛ چرا که ناظران محافل سیاسی معتقدند که ایران پشت فشار دولت العبادی به ترکیه برای خارج کردن نیروهای این کشور از موصل قرار دارد؛ به ویژه این‌که ایران قصد دارد تا گذرگاه نظامی از موصل به سوریه ایجاد کند.»

این شبکه خبری افزود: «از آنجا که موصل در قدیم بخشی از امپراتوری عثمانی بود، ترکیه اینک این شهر را بخشی از تأمین کننده مصالح خود در منطقه می‌داند. به همین دلیل آنکارا هم جای پائی در موصل درست کرده و تلاش می‌کند مانع مشارکت نیروهای الحشد الشعبی طرفدار تهران شود.»

روسیا الیوم ادامه داد: «ترکیه نگران است که مبدا حیدر العبادی بعد از آزادسازی موصل از دست داعش، نیروهای سنی طرفدار ترکیه را از موصل بیرون کند. به همین خاطر ترکیه آماده شده است تا در صورت وقوع این اتفاق، نیروهای شیعی موجود در حلب را به حساب ضرر وارد کردن به ایران از این شهر بیرون کند.»

بنابراین، ایران و ترکیه، همواره می‌کوشند نفوذ خود در منطقه را توسعه دهند. ترکیه در تعبیری ساده، به دنبال توسعه حوزه نفوذ و نیز پیشروی در میدان رقابت است. نفوذ بیش‌تر در عراق و منطقه و رقابت قدرتمندانه‌تر با ایران. ترکیه با هوشیاری تمام این واقعیت را دریافته که اگر ایران ضلع اصلی مثلث عراق یعنی شیعه را به سوی خود جذب کرده، دو ضلع باقی‌مانده یعنی سنی‌ها و کردها، بنا به دلایل بسیار، شانس چندانی برای رفتن به سوی ایران ندارند و ظرفیت و قابلیت آن را دارند که از سوی آنکارا، مدیریت، سازمان‌دهی و به‌کارگیری شوند.

در هر حال، اصل این رقابت، هم در امتداد خطوط مهم سیاسی و جغرافیائی پرونده سوریه و هم در اتصال با نقاط تاریخی رقابت‌های بین تهران و آنکارا، از چنان اهمیت بالائی برخوردار است که حکومت برخاسته از آک پارتی، تمایل دارد از تمام کارت‌های آن استفاده کند و حداکثر تلاش سیاسی و تبلیغاتی خود را به کار گیرد تا در این حوزه از ایران جا نماند.

در مورد ظرفیت‌ها و توانمندی‌های رقابت ایران و ترکیه در عراق، به این اصل مهم اشاره شود که در حوزه سیاسی و امنیتی عراق، ایران نسبت به ترکیه دست بالا را دارد. چرا که دولت مرکزی عراق با خاطری آسوده‌پذیرای حمایت‌های حکومت اسلامی ایران است و جریان مورد حمایت ایران در عراق یعنی شیعه، از قدرت بیش‌تری برخوردار است. اما این به معنی یکسره شدن تکلیف این پرونده رقابت منطقه‌ای نیست. چرا که ترکیه قطعاً در دو حوزه مهم، و شاید در سه حوزه، از ایران پیشی گرفته است. نخست؛ در میدان اقتصادی که به گواه همه مسئولان و فعالان اقتصادی ایران و عراق، اقبالی که نسبت به کالا و خدمات ترکیه‌ای در عراق وجود دارد، با توان اقتصادی ایران در فتح بازار عراق، قابل مقایسه نیست و ایران، این میدان را واگذار کرده است. دوم؛ ترکیه با تسلیح و تجهیز حشد وطنی و نیروهای سنی آن‌ها را برای همیشه به‌سوی خود جلب کرده و بنا به دلایل ایدئولوژیک، سیاسی و جغرافیائی، امکان نفوذ ایران در بین اهل سنت عراق، بسیار کمتر از ترکیه است. و حوزه احتمالی سوم نیز، مسأله کردهای اقلیم کردستان است. اگر چه ایران در قلمرو سلیمانیه و کرکوک، در دو جریان سیاسی مهم کردی یعنی «اتحادیه میهنی» به رهبری جلال طالبانی و جنبش «گوران» یا «تغییر» به رهبری نوشیروان مصطفی امین، نفوذ بالائی دارد، اما در اربیل و دهوک چنین نیست و شواهد نشان می‌دهد، حزب دموکرات کردستان به رهبری بارزانی که بالاترین قدرت سیاسی، نظامی، امنیتی و اقتصادی اقلیم کردستان عراق را در اختیار دارد، به طرف ترکیه و عربستان جذب شده و روز به روز از ایران، فاصله بیش‌تری می‌گیرد. در شرایطی که نمایندگان شیعه داد می‌زنند تا ترکیه را از عراق بیرون کنند، خاتم اشواق جاف، نماینده کرد پارلمان عراق و عضو حزب دموکرات کردستان اعلام می‌کند: «شرم باد بر مجلسی که تصمیم قبلی خود را پس می‌گیرد. چرا باید در برابر ترکیه تا این اندازه حساسیت نشان داده شود.» به موازات او، دیگر نمایندگان وابسته به بارزانی هم می‌گویند: اگر قرار است کسی در عراق دخالت نکند، این حساسیت باید نسبت به ایران هم وجود داشته باشد و فقط شامل ترکیه نشود! در این شرایط حساس که ضرورت آزادسازی موصل و تارومار کردن تروریست‌های داعشی از هر چیزی مهم‌تر است، تهران و آنکارا، باز هم در اوج عمل‌گرایی، حاضر

به توقف رقابت‌هایشان نیستند و اساس قواعد این بازی نیز چنین است. این رقابت و دورنمای آن، شاید در شرایط فعلی، تأثیر حیاتی و استراتژیکی بر نتایج جنگ نداشته باشد اما در پس زمینه آن، با در نظر گرفتن مسائل مهمی همچون ترکمان‌های تلعفر، تأثیر این حوزه نفوذ بر تحرکات آتی اهل سنت و فرجام آنان در مدیریت عراق، امکانات و کارتهائی در اختیار ترکیه می‌گذارد که برای ایران و عراق پذیرفتنی نیست.

جریان شیعه، این واقعیت را دریافته که مسأله موصل، تا حد زیادی بر آینده تقسیم قدرت در عراق، تأثیر می‌گذارد و در این میان، حمایت ترکیه از عشایر، گروه‌ها و رجال سیاسی اهل سنت به نیروئی تبدیل شده که روند فاصله گرفتن آنان از بغداد را شتاب می‌بخشد. به‌همین خاطر حساسیت به رفتارها و مواضع ترکیه بیش‌تر شده است. البته بسیاری از آنان می‌دانند که هشدار در مورد اشغال بخش‌های از عراق توسط ترکیه تا حد زیادی اغراق‌آمیز است. واقعیت این است که در دوران کنونی، هر اندازه که منطقه خاورمیانه دچار تنش و ناامنی و بی‌ثباتی باشد، اما در عمل و بر روی ارض واقع، اشغال مناطقی از خاک عراق نه تنها به صورت دائمی بلکه به‌شکل درازمدت از سوی ترکیه ممکن و میسر نیست و منطقی نیست که تصور کرد ترکیه در دوران کنونی با پیش کشیدن پرونده‌های تاریخی از روی میز برداشته شده‌ای همچون «مرزهای میثاق ملی» و غیره، به‌دنبال اشغال بخش‌های از اراضی نزدیک به موصل، تلعفر و کرکوک باشد. اما نه تنها بر اساس قوانین و معادلات نظام سرمایه‌داری حقوق بین‌الملل، زمانی که حکومت مرکزی عراق، رسماً از ترکیه می‌خواهد که نیروهای خود را از این کشور خارج کند، مجال برای هیچ گونه بحث و مجادله‌ای باقی نمی‌ماند و آنکارا موظف است آن‌جا را ترک کند.

اما رد هر صورت عملیات سپر فرات، روحیه بالائی به ترکیه بخشید و این اقدام تجاوزگرانه آنکارا، موجب آن شد که زمینه نفوذ ترکیه در پرونده سوریه بیش‌تر شود. اگر چه ترکیه در آن پرونده به خاطر دو بهانه مهم یعنی پاکسازی مرزهای خود از داعش و حفظ امنیت ملی، تا حدودی برای اقدام نظامی خود، امکان توجیه داشت اما روی ارض واقع، در عراق و موصل، چنین اسباب و دلایلی وجود ندارد. به عبارت دیگر، موصل جرابلس نیست اما باید پذیرفت که عملیات سپر فرات، ابزارها و امکاناتی برای آنکارا به وجود آورده که می‌توان گفت؛ ترکیه در سوریه، در رقابت با ایران و در تقابل با روسیه، تاحدی از دست بالا برخوردار گردد.

در عین حال شیخ یحیی الطائی، سخن‌گوی هیئت علمای مسلمین عراق در گفتگو با خبرگزاری آناتولی در استانبول، نسبت به افزایش موارد نقض حقوق بشر در موصل عراق از سوی شبه‌نظامیان الحشد الشعبی ابراز نگرانی کرده و گفت: برخی گروه‌های فرقه‌ای از جمله عناصر الحشد الشعبی با پوشیدن لباس نظامیان عراقی و شرکت در عملیات آزادسازی موصل حقوق بشر را نقض می‌کنند.

او با بیان این‌که شبه‌نظامیان الحشد الشعبی برای حل مشکل مشارکت‌شان در عملیات موصل از لباس‌های نظامیان عراقی استفاده می‌کنند، یادآور شد: الحشد الشعبی دو سال پیش، پس از پاکسازی شهر جرف الصخر واقع در ۶۰ کیلومتری جنوب بغداد مانع بازگشت اهالی این شهر به خانه‌هایشان شد.

او با تأکید بر این‌که ترکیه، عربستان و شورای همکاری خلیج برای اطمینان مردم موصل می‌توانند در عملیات این شهر به‌عنوان کشورهای ضامن شرکت کنند و جلو مداخله ایران در امور داخلی عراق و وقوع موارد نقض حقوق بشری را بگیرند، ادعا کرد: «ترکیه می‌تواند مانع نقض حقوق بشر در موصل شود».

الطائی در ادامه خواهان پیش‌گامی کشورهای مذکور در ارسال کمک‌های بشردوستانه به عراق شد و گفت: «مردم فلوچه و اطراف آن با کمبود آب آشامدنی، مواد غذایی و دارو مواجه هستند. کشورهای یاد شده حداقل در این زمینه از خود یک موضع سیاسی قاطع نشان دهند. نباید به رفتارهای فرقه‌ای با مردم عراق اجازه داد».

سخن‌گوی هیئت علمای مسلمین عراق افزود: «فعالیت‌های ترکیه در خاک عراق مورد قبول و استقبال اهالی منطقه است. وجود سفارتخانه ترکیه در بغداد و کنسولگری این کشور در بصره دلیل روشن این مطلب است. از سوی دیگر اقدامات ترکیه در عراق به عنوان مداخله در امور این کشور نیست، چون دخالت ترکیه مانند دخالت ایران مشکل آفرین نیست.»

او در پایان ضمن اشاره به این‌که حیدر العبادی نخست وزیر عراق بر شبه‌نظامیان الحشد الشعبی مؤثر نیست بلکه حرف آخر را رهبر این گروه می‌زند، تصریح کرد: این گروه که با حس انتقام‌جویی و فرقه‌گرایی حرکت می‌کند، در تخریب بسیاری از مناطق عراق با امریکا همکاری دارد.

ساسا درد اصلی اردوغان، درد موصل، امنیت کردها و ترکمن‌ها و یا اهل تسنن عرب نیست. اردوغان خود مسبب سقوط موصل توسط داعش بود و اکنون می‌خواهد با مشارکت در عملیات موصل، ناجی داعش و حافظ آن باشد. منابع مختلف بارها گفته‌اند که ترکیه مشوق و تقویت‌کننده داعش در عراق و سوریه است. پس دغدغه اردوغان در موصل و حلب، دغدغه مردم، امنیت، عدالت و... نبوده و نیست. دغدغه او، میزان نفوذ و تسلط بر موصل و حلب و به‌طور کلی عراق و سوریه بوده و می‌باشد. حکومت اسلامی و دیگر نیز به همین ترتیب، با ویران‌گری به دنبال اهداف و منافع خود در این کشورهاست.

استان نینوی با بیش از ۳۷ هزار کیلومتر مربع و ۳ میلیون نفر جمعیت، در شمال غربی عراق، دومین استان بزرگ این کشور از نظر مساحت بشمار می‌آید.

موقعیت ژئوپلیتیکی (سیاسی) و ژئواکونومیک (اقتصادی) استان نینوی باعث اهمیت راهبردی دو چندان این استان شده است. این استان بدلیل داشتن مرزهای مشترک با سوریه از غرب، مهم‌ترین گذرگاه گروه تروریستی «داعش» بین عراق و سوریه بود که ضمن تردد آزاد در این مسیر نیازهای خود را از این طریق تأمین می‌کرد. از همین‌رو، حفظ استان نینوی برای داعش از اهمیت کلیدی برخوردار است. استانی که بخش اعظم آن از جمله شهر «موصل» ماه جون سال ۲۰۱۴ میلادی طی حمله غافلگیرانه ۵ هزار تروریست داعشی و خیانت برخی عناصر خود فروخته در داخل، بدست این گروه سقوط کرد.

استان نینوی دارای ترکیب جمعیتی سنی - کردی است. نزدیک به ۶۰ درصد اهالی این استان را عرب‌های اهل سنت تشکیل می‌دهند. به‌جز کردها، آشوری‌ها (اغلب در شهرستان‌های تلکیف و حمدانیه) و ترکمن‌ها (اغلب در شهرستان تلعفر دومین شهرستان پر جمعیت استان نینوی پس از موصل) از جمله اقلیت‌های این استان می‌باشند. استان نینوی از حیث تقسیمات اداری و شهری به ۹ شهرستان به مرکزیت «موصل» تقسیم می‌شود که شامل موصل، تلعفر، تلکیف، قیاره، سنجار، زمار، شیخان، حضر و ربیعه می‌باشد.

موصل، بزرگترین کلانشهر عراق بعد از «بغداد» است. این شهر یک کریدور تجاری بسیار مهم است که با مرزهای ترکیه و سوریه فاصله چندانی ندارد و این موجب شده، اهمیت موقعیت جغرافیائی این شهر بیش از پیش افزایش یابد. موصل را باید حلقه ارتباط بین سوریه و عراق شمرد، سقوط این شهر برای داعش، به‌معنای سیطره استراتژیک حکومت مرکزی عراق و گردها بر این حلقه ارتباطی است که اولین پیامد آن، از دست دادن قدرت مانور و تحرک داعش در طول مرزهای مشترک بین سوریه و عراق است.

همچنین این شهر در نزدیکی چاه‌های نفت حیاتی عراق قرار دارد و خطوط لوله انتقال نفت عراق به ترکیه از نزدیک موصل عبور می‌کند.

سد موصل

از حیث منابع آبی، موصل با سد معروف خود از مهمترین منابع آبرسانی به مناطق مختلف عراق است. از نظر کشاورزی بدلیل خاک غنی و بارش مناسب از مناطق مهم زراعی و کشاورزی عراق است که تولیدات آن بخش قابل توجهی از نیازهای غذایی جمعیت این کشور را تأمین می‌کند.

موصل بغیر از محصولات کشاورزی محصولاتی چون پارچه، کتان، غلات، لبنیات، گوشت، پوست و پشم و نفت نیز به استان‌های دیگر عراق و کشورهای همجوار صادر می‌کند، بهمین دلیل به شهر «مولد» معروف بوده است. آزادسازی کامل موصل، ضربه سختی به اقتصاد داعش وارد می‌کند. چون به‌معنای از بین رفتن منابع درآمد هنگفت داعش حاصل از فروش نفت مسروقه از چاه‌های عراق است.

از سوی دیگر، موصل شهریست که «ابوبکر البغدادی»، سرکرده داعش در آن ادعای خلافت کرد، این شهر، مرکز فرهنگی داعش نیز شمرده می‌شود و آزادسازی آن ضربه مهلکی به باورها و معتقدات این گروه وارد کرده و آن را شدیداً دچار بحران می‌کند.

افزون بر این‌که آزادسازی موصل، با توجه به عملیات آزادسازی شهر «رقه»، مرکز داعش در سوریه که این شهر را در آستانه سقوط قرار داده، از دست دادن «حلب» و شکست‌های مکرر در «تدمر» به‌معنای بی‌خانمانی و آوارگی داعش نیز می‌باشد.

داعش همچنین بانک‌های دولتی و محلی موصل را اشغال و اموال و پول‌های آن‌ها را غارت کرده بود. اصلی‌ترین راه ارتباطی و امدادی این گروه صحرای «ربیع» بود که از شرق به موصل و از غرب به سوریه و از جنوب به استان الانبار عراق محدود می‌شود.

به‌این ترتیب، داعش در موصل از طریق صحرای ربیع با عناصر خود در سوریه و استان الانبار در ارتباط بود اکنون با شکست در موصل این ارتباط خود را از دست می‌دهد.

ریشه‌های شکل‌گیری و ظهور گروه تروریستی داعش در عراق به اولین سال‌های اشغال نظامی عراق توسط آمریکا در سال ۲۰۰۳ بازمی‌گردد. به‌گونه‌ای که مستندات و شواهد بدست آمده تأکید می‌کند، این گروه سال ۲۰۰۴ میلادی تحت عنوان «القاعده عراق» پای به عرصه میدانی و امنیتی عراق گذاشت.

حدوداً دو سال بعد در ۱۵ اکتبر ۲۰۰۶ میلادی القاعده عراق به‌عنوان یک گروه متشکل و معارض دولت عراق با نام جدید «دولت اسلامی عراق و شام» اعلام موجودیت و فعالیت‌های تروریستی خود را با تمرکز بر جنگ علیه حکومت عراق و حکومت سوریه و علیه شیعیان آغاز کرد و هر سال آن را توسعه داد.

اوج حملات داعش پیش از اشغال موصل به سال ۲۰۱۳ میلادی باز می‌گردد که طی نیمه دوم این سال نزدیک به ۱۴۰۰ خانه را در عراق منفجر و ویران کرد. طی این حملات ۱۹۹۶ غیر نظامی کشته و ۳۰۲۱ نفر دیگر زخمی شدند. تا این که سرانجام دهم جون سال ۲۰۱۴ میلادی با ۵ هزار نیرو شهر موصل را به‌طور کامل تصرف کرد. در روز ۲۹ جون ۲۰۱۴ ابوبکر البغدادی سرکرده داعش تشکیل «دولت خلافت اسلامی» را از یکی از بزرگترین مساجد شهر موصل اعلام کرد.

از سوی دیگر تولید حبوبات در این شهر به اندازه یک سوم کل عراق است، علاوه بر این که موصل چندین چاه نفت را در خود دارد که منبع مالی بزرگی برای داعش به شمار می‌رود. این شهر همچنین موقعیت ویژه‌ای در مسیرهای تردد زمینی بین عراق و ترکیه در شمال و سوریه در غرب دارد. بعد دیگر این اهمیت مسیر ارتباط جغرافیایی شهر موصل با شهر الرقه پایتخت خودخوانده داعش در سوریه است.

داعش بعد از این که بخش شرقی موصل را از دست داد، بخش غربی این شهر به آخرین پناهگاه و آخرین شهر تحت سلطه داعش تبدیل شد. به این ترتیب مراکز فرماندهی و کنترل و مراکز بمب‌گذاری خودروها و کارگاه‌های صنایع نظامی و تسلیحاتی داعش به‌علاوه خانواده‌های فرماندهان داعش و عناصر مبارز آن در این مناطق حضور دارند.

جمع بندی

موصل دومین شهر بزرگ عراق بعد از بغداد و بصره است. استانی است با چند میلیون جمعیت و یکی از مناطق شهری و روشنفکری و صنعتی و آموزشی. این شهر در روز روشن از جانب ارتش عراق که صاحب دریائی از سلاح و مهمات بود در مدت چند ساعت توسط داعش تسخیر شد.

موصل بیش‌تر از یک سال است تحت تسلط وحشیانه داعش ویران و برای شهروندانش تبدیل به درد و رنج و سرکوب و جهنم و ترور شده است. در مدت این دو سال، همواره به تدارک آزاد سازی موصل تأکید شده است. در این دو سال، ارتش عراق و حشد شعبی و انواع نیروهای مسلح سازمان‌دهی شده از جانب حکومت شیعه بغداد، همچنین نیروی پیشمرگ از جانب امریکا، آموزش داده شده و برای آزادی موصل آماده گشتند.

اکنون ساکنان بخش‌هایی از موصل که از کنترل گروه «دولت اسلامی» (داعش) آزاد شده همچنان در ترس زندگی می‌کنند. بسیاری از آن‌ها می‌گویند که نیروهای شبه‌نظامی داعش، ریش‌ها را تراشیده‌اند و هنوز در میان شهروندان غیرنظامی در نقاط مختلف شهر هستند.

داعش، اولین شکست بزرگ خود را در حمله به کوبانی تجربه کرد. یگان‌های قهرمان زن و مرد کوبانی، پس از چهار ماه جنگ و گریز نفس‌گیر در این شهر و روستاهای اطراف آن، این نیروی تبهکار و تروریست اسلامی را شکست دادند.

در همین حال، خبرگزاری فرانسه به نقل از تحلیل‌گران گزارش داده که گروه داعش ۶۰ درصد از سرزمین‌های تحت کنترل خود و ۸۰ درصد درآمدها را از دست داده است.

این گروه در جنوری سال ۲۰۱۵ - دی ۱۳۹۳، حدود ۹۰ هزار و ۸۰۰ کیلومتر خاک در اختیار داشت ولی در جون امسال این رقم به ۳۶ هزار و ۲۰۰ کیلومتر رسیده است.

بدترین سقوط گروه حکومت اسلامی در شش ماهه نخست سال ۲۰۱۷ بود که در این دوره، ۲۴ هزار کیلومتر از سرزمین‌های در اختیار خود را از دست داده است.

کلمبوس استراک، تحلیل‌گر ارشد خاورمیانه در مؤسسه «آی‌اچ‌اس مارکیت»، گفته است: «سه سال پس از اعلام «خلافت اسلامی»، واضح است که پروژه حکومت‌داری این گروه شکست خورده است.»

این مؤسسه، همچنین از سقوط ۸۰ درصدی درآمدهای گروه داعش خبر داده و گفته است، در حالی که این گروه در سه ماهه دوم سال ۲۰۱۵ حدود ۸۱ میلیون دلار درآمد داشت، این رقم در سه ماهه دوم سال ۲۰۱۷ به ۱۶ میلیون دلار سقوط کرد.

موصل

روسیه در رقابت منطقه‌ای، با حمایت حکومت اسلامی ایران و حزب‌الله لبنان، دفاع از حاکمیت بشار اسد را عهده‌دار شده و تحت عنوان مبارزه با داعش و مخالفان حکومت سوریه، مستقیماً وارد میدان شده است. روسیه، با ادعای مبارزه قاطع با داعش، از بلوک رقیب خود یعنی امریکا پیشی گرفته و به تبلیغات سیاسی و نظامی خود مشغول است.

عربستان سعودی، ترکیه و شیخ‌نشین‌های حوزه خلیج فارس و ایران و اسرائیل هم هر کدام در حد توان و امکانات و نفوذ خود، به دنبال منافع‌شان در کنار یکی از این بلوک‌های جهانی جا گرفته‌اند و به بهانه حفظ امنیت از خطر تروریسم و دفاع از امنیت ملی خود، دخالت‌شان در این جنگ‌ها را توجیه می‌کنند. اما روشن است که هیچ انسان آزادی‌خواه و برابری‌طلب و نوع‌دوست هرگز نمی‌تواند دل‌سوزی ریاکارانه این بلوک‌ها و دولت‌ها را بپذیرد و یا باور کند.

اکنون مسعود بارزانی، ادعای رهبری و فرماندهی جبهه‌های جنگ را بر سینه خود زده است. اما بی‌تردید مردم آزاده به هیچ‌وجه، فراموش نکرده است که دو سال پیش، یعنی زمانی داعش موصل را تسخیر کرد، او اعلام کرد که «داعش با کردها مشکلی ندارد و ما هم با داعش مشکلی نداریم. ما در این فرصت که داعش عروج کرده، بخشی از مناطق جدا شده را بازپس گرفتیم و دولت مستقل کردستان را تشکیل می‌دهیم.»

حکومت اسلامی ایران، که حکومت عراق و نیروهای اسلامی شیعه عراق را تحت کنترل خود دارد، سرنوشتش به سرنوشت حکومت سوریه و حمایت بلوک روسیه گره خورده است. به عبارت دیگر هر گونه تغییر در استراتژی روسیه در رابطه با خاورمیانه و ساخت و و باخت با بلوک رقیب، می‌تواند زیر پای حکومت اسلامی ایران در منطقه را خالی کند. بنابراین، حتی از هم پاشیدگی یک‌پارچگی سوریه و عراق تهدیدی بزرگی است برای مناطق تحت نفوذ حکومت اسلامی ایران و تقریباً قطع ارتباط مستقیم آن با حزب‌الله لبنان. از این‌رو، حکومت اسلامی ایران، همواره نگرانی از خطر شکل‌گیری یک دولت سنی متحد ترکیه و عربستان سعودی در منطقه است. به همین دلیل، حکومت اسلامی ایران با اعزام سپاه قدس به سوریه و عراق به فرماندهی قاسم سلیمانی و سازمان‌دهی گروه‌های مسلح شیعی پافشاری می‌کند.

نهایتاً همه حکومت‌های منطقه با حامیان بین‌المللی‌شان، هم‌زمان با توجیه و فریبکاری جنگ و لشکرکشی و دخالت در امور داخلی کشورها و راه‌انداختن جنگ‌های داخلی، ادعا دارند که علیه تروریسم هستند اما هم‌زمان گروه‌های تروریستی اسلامی مانند داعش، جبهه النصره، ارتش آزاد سوریه و... را تسلیح و تقویت می‌کنند. و یا حکومت‌های

جنایت‌کار و جنگ‌طلب و خشونت‌طلبی همچون حکومت سوریه، ایران، ترکیه، عربستان، اسرائیل، مصر، روسیه، یمن، قطر، بحرین، امریکا و... مدعی مبارزه با تروریسم هستند، هم گاهی همکاری‌های نهان و آشکار با همدیگر دارند و گاهی رقیب سرسخت همدیگر می‌گردند. دفاع می‌کنند. اما در عین حال همه شان، دشمن درجه آزادی بیان، اندیشه و جنبش‌ها و تشکل آزادی‌خواهانه، برابری‌طلبانه و عدالت‌جویانه هستند. در واقع همه طرفین درگیر در جنگ و بحران خاورمیانه، در تلاشند تا در این منطقه، توازن قوا را به نفع خود تغییر دهند و آینده سیاسی منطقه را در جهت منافع اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و نظامی خود آرایش دهند.

بحران‌های خاورمیانه به‌شدت نگران‌کننده است. حملات مداوم اسرائیل به ارتفاعات جولان و سوریه و به‌طور کلی سیاست خزنده اسرائیل در کردستان عراق، حملات ارتش ترکیه به روژاوا و بمباران قنديل، حملات توپخانه‌ای حکومت اسلامی به اقلیم کردستان عراق و قبل از آن موشک‌پراکنی به منطقه داعش در سوریه، تشدید سرکوب و بگیر و ببندهای روزانه حکومت اسلامی به‌ویژه در استان‌های کردستان، آذربایجان، سیستان و بلوچستان و خوزستان، بحران آب و ریزگردها و فاجعه زیست محیطی در ایران، ماجرای رفراندوم در اقلیم کردستان عراق، ورود نیروهای سوریه دموکراتیک به رقه، آزادی قریب‌الوقوع موصل، اولتیماتوم ائتلاف عربی به رهبری عربستان به قطر، حمایت حکومت اسلامی ایران و ترکیه به قطر، توافقات احتمالی واشینگتن و مسکو بر سر آینده بشار اسد رئیس‌جمهور سوریه، توافقات پشت پرده اسرائیل، امریکا، عربستان و... بر علیه ایران، احتمال آغاز جنگ جدید و ترورهای مداوم دولتی و غیردولتی در این منطقه و... از جمله مسائلی هستند که هر لحظه شهروندان خاورمیانه را تهدید می‌کنند.

در هر صورت بخش عمده تروریست‌های داعش از موصل بیرون رانده شده و بقایای آن نیز دیر یا زود از این شهر رانده خواهند شد و از رقه در سوریه هم همین‌طور. در چنین شرایطی، داعش باز هم بیش‌تر از گذشته، توان و ظرفیت سیاسی و نظامی و اقتصادی خود را از دست خواهد داد. اما، همه می‌دانیم که چنین گروه‌هایی به کلی از بین نمی‌روند و هر از چند گاهی این‌جا و آن‌جا سر بلند می‌کنند، دست به اعمال تروریستی در همه نقاط جهان می‌زنند و انسان‌های بی‌گناه و بی‌دفاع را به خاک و خون می‌کشند. در چنین روندی، سؤال این است که آیا نیروهای شکست خورده داعش در رقه و موصل، با هدف انتقام‌جویی به کجا و کدام کشور منطقه هجوم خواهند برد و آن‌جا را هم احتمالا به سوریه جدید تبدیل خواهند کرد؟ آن هم در شرایطی که حکومت‌های مدعی مبارزه با تروریسم، خود مستقیما و یا نیابتی مشغول جنگ و ترور، غارت و استثمار در جهت توسعه منافع سرمایه‌داری و غیرانسانی خود هستند و تاکنون نیز داعش و داعش‌ها ابزار پیش‌برد سیاست‌های جنگی و تروریستی آن‌ها بودند و بعد از این نیز خواهند بود؟! بنابراین، نباید اهمیتی به‌عهده‌های دروغین هم‌چون صلح، دموکراسی و آزادی دولت‌های سرمایه‌داری بست. چرا که تنها جنبش‌های اجتماعی ضدسرمایه‌داری با مبارزه پیگیر و مداوم و هدفمند خود، می‌توانند جلو این تروریسم دولتی و غیردولتی و استثمار وحشیانه آن‌ها را بگیرند و جهان دیگری بسازند!

سه‌شنبه سیزدهم تیر [سرطان] ۱۳۹۶ - چهارم جولای ۲۰۱۷